

**De waarde van het leven**

*Leven in een post-christelijke maatschappij*

**Christelijk onderwijs in de Verenigde Staten**

*Onderwijs in de Amerikaanse staten*

**De plaats van de man/vader  
volgens Bijbelse richtlijnen**

*Wat hij moet zijn ... als hij met mijn dochter wil trouwen*

**Methode seksuele vorming**

*Wonderlijk gemaakt*

**Bijbel & Onderwijs wil de christelijke levensbeschouwing in opvoeding en onderwijs integreren. Die levensbeschouwing**



- baseert zich op de Bijbel (bijbelcentrisch),
- is gericht op de persoon van Jezus Christus (christocentrisch).

## Colofon

### B&O Magazine

Uitgave: stichting Bijbel & Onderwijs  
23<sup>e</sup> jaargang, nr. 4, december 2020.

Periodiek voor donateurs van stichting  
Bijbel & Onderwijs.

### Bestuur

E. Ligtenberg, mevr. drs. I. Matzken MA,  
ing., ing. W. van der Meer, J. Oudshoorn,  
L. Snijder

### Bureau (kantoor)

Wilgenhof 34, 4283 JB Giessen  
Tel. 0183 449 793

### Openingstijden

Dinsdagmiddag en donderdagmiddag  
van 13.00 - 16.00 uur

### Redactie

Bestuur

### Aan dit nummer werkten mee

mevr. P.M. van der Gouwe, mevr. E.Nannen,  
ds. T. Niemeijer, ing. S. van der Meer,  
dr. Ph. Stringer

### Redactie- en correspondentieadres

Wilgenhof 34, 4283 JB Giessen  
Tel. 0183 449 793  
E-mail: [info@bijbelonderwijs.nl](mailto:info@bijbelonderwijs.nl)  
[secretaris@bijbelonderwijs.nl](mailto:secretaris@bijbelonderwijs.nl)  
Website: [www.bijbelonderwijs.nl](http://www.bijbelonderwijs.nl)

### Donateur en opzegging

De donatie aan de stichting  
Bijbel & Onderwijs bedraagt €15,- en loopt  
van 1 januari t/m 31 december.

**Opzegging dient plaats te vinden  
vóór 1 december.**

**Overname van artikelen is alleen  
toegestaan met toestemming van  
de redactie.**

### Testament

Wilt u onze stichting testa-  
mentair gedenken? De ten  
naamstelling dient te luiden:  
stichting Bijbel & Onderwijs te Giessen. De  
stichting bezit rechtsgeldigheid en is in-  
geschreven bij de Kamer van Koophandel,  
dossiernummer 40507771



IBAN nr. NL67INGB0000824575  
BIC nr. INGBNL2A

**Vormgeving en drukwerkbegeleiding:**  
WoodyDesign Multimedia, Veenendaal

## Deze keer in het magazine:

**3** Vooraf

**4** De waarde van het leven  
*Leven in een post-christelijke maatschappij (1)*

**8** Methode seksuele vorming  
*Wonderlijk gemaakt*

**11** Christelijk onderwijs in de Verenigde Staten  
*Onderwijs in de Amerikaanse staten (1)*

**14** Omgangsprotocol

**15** De plaats van de man/vader volgens Bijbelse richtlijnen  
*Wat hij moet zijn ... als hij met mijn dochter wil trouwen*

**16** Kort nieuws

### Een Bijbels moeten voor de mens

1. Heb 9:27: Ieder mens **moet sterven**. Daarna komt het oordeel. Izak zei terecht: "Ik ken niet de dag van mijn dood" (Gen 27:2). Daarom is het raadzaam om met David ernstig te bidden: "HEERE, maak mij mijn einde bekend en wat de maat van mijn dagen is, opdat ik weet hoe vergankelijk ik ben" (Ps 39:5-6; ook Mozes' gebed Ps 90:12). Niet alleen wijzelf zijn vergankelijk, maar ook alle onze bezittingen. Eens moeten wij alles loslaten. Zou het niet goed zijn om ons daarop voor te bereiden? Bijvoorbeeld door de bede tot de hemelse Vader dat Hij ons *hart* losmaakt van alle bindingen aan geld en alle aardse dingen? Hoeveel zegen kunnen wij verbreiden door betrouwbare zendingsorganisaties en zendingsprojecten en/of zendelingen trouw financieel te ondersteunen?

2. En de zaligheid is in geen ander, want er is onder de hemel geen andere Naam onder de mensen gegeven waardoor wij **behouden moeten worden** (Hand 4: 12). Er is maar één Redder van Gods gericht, van de schuld en de macht van de zonde en van de eeuwige dood (de hel): Jezus Christus. Jezus heeft alles volbracht. Aan Zijn reddingswerk kan eenvoudig niets toegevoegd worden. Dat mag ook nooit (Spr 30:6). Er is dus geen andere Reddernaam dan de naam Jezus. Dus ook de Bijbelse Maria of rooms-katholieke en Oosters-orthodoxe heiligen zijn nooit in staat om te redden. Evenmin is een kerk of organisatie daartoe in staat. Net als Johannes de Doper en daarna de apostelen hebben zij één taak: op Jezus Christus wijzen.

3. De Heere Jezus vermaande met grote ernst: "Verwonder u niet dat Ik u gezegd heb: **U moet opnieuw geboren worden**" (Joh 3:3-7) - letterlijk: van Boven, dus uit God geboren worden (Joh 1:13). Jakobus schrijft, dat het God is die door het Woord van de waarheid geestelijk leven in een mens baart (Jak 1:28). Dat leven is in Zijn Zoon, Jezus Christus. Daarom "Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon niet heeft, heeft het leven niet" (1 Joh 5:11-12).

Er staat *niet*: wie de wet tracht te houden, *niet*: wie zijn best doet om een eerlijk en fatsoenlijk leven te leiden, *niet*: wie gelovige (groot)ouders heeft, *niet*: wie gedoopt is of belijdenis heeft gedaan, heeft het eeuwige leven. Er staat precies omschreven, wie eeuwig leven ontvangt: Wie uit God geboren is, wie Gods Zoon heeft.

4. Johannes de Doper die de belangrijke taak had om wegbereider van de Redder Jezus te zijn, beleed op een gegeven ogenblik ten aanzien van Hem: "**Hij moet toenemen, ik echter moet geringer worden**" (Joh 3:30). Dat geldt ook voor iedere wedergeboren christen. God wil niet dat Zijn kinderen geestelijke baby's blijven, maar innerlijk groeien naar geestelijk volwassenheid (2Pet 3:18). Jezus Christus moet gestalte krijgen in denken, willen, gezindheid en levenswandel enz.: "niet meer mijn (oude) ik, maar Christus"!

5. Christus stelt grenzen aan aanbidding van God: "God is Geest en wie Hem aanbidden, **moeten aanbidden in geest en waarheid**" (Joh 4: 24). Er is veel aanbidding "in het vlees" en dienovereenkomstig veel zulke liturgieën, ikonen en beelden van Jezus, Maria, heiligen alsook liederen vanuit de 'oude mens'. Maar de Bijbel zegt, dat "zij die in het vlees zijn, God niet kunnen behagen" (Rom 8:8).

6. "**Men moet God meer gehoorzamen** dan de mensen" (Hnd 5:29).

7. Paulus en Barnabas zeiden tot de jonge gelovigen in Antiochië: "Wij **moeten door veel verdrukkingen** in het Koninkrijk van God ingaan" (Hnd 14:22). ■

*E. Nannen*





## De waarde van het leven

### Leven in een post-christelijke maatschappij (1)

Wie in Nederland woonde, leefde in een christelijk land, tot voor kort, want ons land is officieel niet meer een christelijk land. Via radio en tv werd dit enkele jaren geleden in Nederland bekendgemaakt. Ik kan me het moment van bekendmaking nog als de dag van gisteren herinneren. Ik was op weg naar de avonddienst van onze gemeente, toen ik dit nieuws hoorde. In een korte tijd is Nederland veranderd, maar hoe kwam dat?

#### Ons land werd ervoor klaargemaakt

Deze mededeling kwam natuurlijk niet zomaar uit de lucht vallen. Er is een voorbereidingstijd aan voorafgegaan. Deze voorbereidingstijd begon met name in de zestiger jaren van de vorige eeuw. Men spreekt wel eens van de 'roerige zestiger jaren' waarin veel veranderingen in gang zijn gezet.

- **Op wetenschappelijk gebied** beweerde men steeds luider, dat de evolutietheorie aannemelijker was dan de schepping. Men meende de bouwstenen van het menselijk leven ontdekt te hebben en men is momenteel in staat om hiermee te bouwen en te verbouwen (knip- en plakwerk van het menselijk DNA).
- **Op maatschappelijk gebied** deden tv en computer hun intrede. Door de sociale media zijn we van alles op de hoogte. De mobiele telefoon wordt steeds meer een onmisbaar verlengstuk van ons lichaam. Alles wordt inzichtelijk en controleerbaar, waarmee onze privacy onder druk komt te staan. De zondagsviering paste niet meer binnen de 24-uurs economie, met als gevolg de openstelling van de winkels op zondag. De snelheid van het leven vroeg om snelle communicatiemiddelen en bredere wegen met als resultaat het fileleed (nu even niet door corona!) op de snelwegen en het onmisbare, maar zeer kwetsbare snelle internet.
- **Op sociaal gebied** deed in de zestiger jaren de popmuziek (bv. the Beatles) haar intrede, muziek die bij velen leidde tot het gebruik van verdovende middelen en seksuele losbandigheid. Vrouwen demonstreerden voor zelfbeschikkingsrecht en eisten met de leus 'Baas in eigen buik' het recht op abortus. Kort daarna laaide de euthanasie-discussie op met als resultaat dat vandaag ook 'gezonde mensen', wanneer ze met hun leven klaar zijn, uit het leven moeten kunnen stappen. De bescherming van en de zorg voor de zwakkeren van de samenleving: de ongeboorte baby's, de gehandicapten en de ouderen komt steeds meer onder druk te staan.

Hoe kon het gebeuren dat ons land in zo'n korte periode zo veranderde?

### De rol van de Bijbel

De Bijbel speelde een belangrijke rol in de Nederlandse samenleving. Tijdens de nationale synode in 1618-1619 te Dordrecht gaf de Nederlandse regering de opdracht de Bijbel te vertalen. Toen deze in 1637 klaar was, namen de Staten-Generaal het besluit dat deze vertaling (de Statenvertaling) in alle kerken en scholen gebruikt moest worden.

De Nederlandse regering vond de Bijbel uitermate belangrijk en gezaghebbend voor de samenleving, de rechtsgang en ook voor de Nederlandse taal. Daarmee werd de Bijbel voor het Nederlandse volk een vast oriëntatiepunt en referentiekader voor al haar doen en laten.

Voor de huidige samenleving geldt de Bijbel niet meer als oriëntatiepunt. Men weet zelf wel wat goed en slecht is, daar heeft men de Bijbel niet meer voor nodig. De kerk heeft momenteel grotendeels haar geloofwaardigheid verloren en speelt in de huidige samenleving een ondergeschikte rol.

Wat de Bijbel ons leert over de schepping, het leven, de zorg voor elkaar, het huwelijk, het gezin en seksualiteit past niet meer in onze tijd en wordt als ouderwets weggezet. Hoewel de Heere Jezus in Johannes 17: 17 zegt: *'Uw Woord is de waarheid'*, wordt de Bijbel niet meer als de waarheid aanvaard, zelfs binnen de kerk! Iedereen heeft zo zijn 'eigen waarheid' en is niet meer bereid te buigen voor 'De waarheid', Gods Woord. In plaats dat de mens zijn leven in overeenstemming brengt met de Bijbel, moet de Bijbel aangepast worden aan ons leven en pasklaar gemaakt worden voor onze opvattingen.

**Met het verwerpen van de Bijbel als oriëntatiepunt, dobert onze samenleving stuurloos rond, zonder te weten waar zij naar toe gaat, met alle gevolgen van dien.**

### De waarde van het leven

Het menselijk lichaam bestaat uit 70% water, vet (voor zo'n 7 stukken zeep), suiker, fosfor (voor een paar doosjes lucifers), kalk (genoeg om een klein plafond te witten), magnesium, potas en wat ijzer (genoeg voor een paar spijkers), opgeteld de waarde van een paar euro! Bepaalt deze optelsom de waarde van de mens?

Geen enkele levensfilosofie of wereldreligie geeft de mens de waarde die de Bijbel hem geeft. Een mens wordt pas 'echt mens' dicht bij God. Hoe verder een mens bij God vandaan leeft, hoe 'onmenselijker' een mens wordt. Volken die onder een communistisch regiem of afgoderij leven, gaan heel anders met de waarde van het menselijk leven om dan landen die met christelijke waarden rekening houden. De mens wordt pas waardevol in relatie tot zijn Schepper.

### Hij heeft de mens gemaakt, gekroond en geroepen

In Psalm 8: 5-7 lezen we: *'Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en het menskind dat Gij naar hem omziet? Toch hebt Gij hem bijna goddelijk gemaakt, en hem met heerlijkheid en luister gekroond. Gij doet hem heersen over de werken uwer handen, alles hebt Gij onder zijn voeten gesteld'*. In dit Bijbelgedeelte lezen we, dat God de mens gemaakt heeft. We zijn er niet zomaar toevallig, Hij heeft ons gewild. Daarnaast heeft Hij de mens ook nog eens met heerlijkheid en luister gekroond. Hij heeft ons naar Zijn beeld geschapen en uitgerust met goddelijke eigenschappen, zoals het vormen van gedachten, het ervaren van emoties en het hebben van een wil.

We lezen ook, dat Hij de mens geroepen heeft en hem de opdracht gaf om over zijn schepping te heersen. Wat betekent het dat Hij ons gemaakt, gekroond en geroepen heeft?

“ **Geen enkele levensfilosofie of wereldreligie geeft de mens de waarde die de Bijbel hem geeft.** ”

**Een mens wordt pas 'echt mens', dicht bij God. ”**

## Gemaakt

In Psalm 36: 10 staat dat Hij de Bron van het leven is en alleen in Zijn licht, zien we het licht. Zolang we in het duister zijn, zullen we de Bron van het leven niet leren kennen.

In Psalm 33: 9 lezen we: *'Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er.'* Dit vers probeert ons duidelijk te maken dat God buiten onze tijd staat. Hij schiep geen 'baby' Adam, maar een volwassen man, geen bomen die pas na een aantal jaren vrucht zouden dragen, nee, de vruchten hingen er al direct aan! Geen sterren die pas na vele lichtjaren hun licht op aarde zouden laten schijnen, nee, op de vierde dag was het licht al zichtbaar op aarde. Hoe kan dat? In 1 Johannes 1: 5 staat dat God 'Licht' is. De snelheid van het licht is zo'n 300.000 km per seconde! God is licht, er geldt voor Hem helemaal geen tijd: *'Hij sprak en het was er'!*

In Hebreëen 11: 1-3 lezen we, dat alles door Gods Woord tot stand gebracht is en dat het zichtbare niet ontstaan is uit het waarneembare. De wetenschap gaat altijd uit van het waarneembare, maar bij God werkt dit anders!

De Schepper had geen evolutionaire processen nodig om deze aarde te scheppen. Genesis 1 laat ons zien, dat de Schepper de hemel en de aarde in zes dagen geschapen heeft. Bijbelcritici willen Genesis 1 niet als historisch uitleggen, maar als een poëtisch gedeelte van de Bijbel waarin we een loflied op de schepping kunnen zien. Als de schepping in zes dagen niet past in het huidige wetenschappelijke model, dan betekent dit nog niet dat we de Bijbel hierop aan moeten passen! Mozes, die in zijn tijd zeer geleerd was (zie Handelingen 7: 22), schroomde zich niet uit te spreken over de schepping in zes dagen (zie Exodus 20: 11).

Zij die schepping en evolutie willen verenigen en uitgaan van een 'door God gestuurde evolutie' nemen hiermee Gods Woord niet zo nauw! Voor hen was de dood er al voor de zondeval, want evolutie is alleen mogelijk door het principe: De sterkste overwint. De dood is volgens deze theorie dus niet door de zonde in de wereld gekomen (Romeinen 5: 12), maar functioneerde allang tijdens het evolutionaire proces waarin de wereld tot stand gekomen is.

Ook zullen we 1Korinthiërs 15: 45 dan met een korreltje zout moeten nemen, want daar wordt Adam *'de eerste mens'* genoemd, terwijl via een evolutionair proces meerdere mensen zich tegelijkertijd ontwikkelen. In Handelingen 17: 26 zegt Paulus, dat de Heere uit één enkele het gehele menselijke geslacht gemaakt heeft, dat kan dan ook niet waar zijn!

U zult zich misschien afvragen: Maar er zijn toch veel fossielen gevonden die op miljoenen jaren oud gedaateerd worden? Deze fossielen pleiten toch vóór de evolutietheorie? Fossielen worden alleen gevormd, als dieren door een ramp (overstroming, modderstroom, vulkaan o.i.d.) gedood worden. Onder normale omstandigheden verteert een dier en wordt door andere dieren, op het laatst door de insecten, netjes opgeruimd. We moeten niet vergeten, dat tijdens de zondvloed hele aardlagen omgekeerd werden en vele dieren tussen stenen, aarde en zand 'geplet' werden en versteenden. Het zijn niet de verschillende ijstijden die het reliëf van de aarde gevormd hebben, maar de zondvloed. Aardlagen die tijdens de zondvloed omgekeerd werden, kunnen niet gidsend zijn

“ **Het geloof nu is een vaste grond van de dingen die men hoopt, en een bewijs van de zaken die men niet ziet.**

**Hierdoor immers hebben de ouden een goed getuigenis gekregen.**

**Door het geloof zien wij in dat de wereld tot stand gebracht is door het Woord van God, en wel zo dat de dingen die men ziet, niet ontstaan zijn uit wat zichtbaar is. ”**

*Hebreëen 11:1-3*



**Als Genesis 1-3 geen geopenbaarde geschiedenis zou zijn.**

Zie webshop,  
36 blz., € 2,50

**Tien gevaren van de theïstische evolutieleer**

Zie webshop,  
11 blz., € 0,65



voor de datering van de gevonden fossielen daarin. Net zomin als de verval-snelheid van een kadaver tot koolstof. Deze laatste dateringsmethode is alleen nauwkeurig tot 10.000 jaar. De theorie van de verschillende ijstijden ondergraven de geschiedenis van de wereldwijde zondvloed en ontkennen daarmee de Bijbelse boodschap.

### Gekroond

In Genesis 1: 26 en 27 lezen we, dat Hij de mens naar Zijn beeld en gelijkheid geschapen heeft. Dieren werden naar 'hun aard' geschapen, maar de mens droeg Gods beeld. In 1Korinthiërs 15: 38 en 39 lezen we, dat het vlees van dieren anders is dan het vlees van mensen. De dieren werden in hun afzonderlijke soorten en families geschapen, terwijl de mens los van de dieren geschapen werd en niet uit de dierenwereld voortkwam. God blies zijn levensadem in de mens en 'zo werd de mens een levende ziel' lezen we in Genesis 2: 7. Met deze 'levensadem' was de mens in staat om met zijn Schepper een relatie te hebben. We lezen over het hart, de handen, de voeten, de armen, de ogen, maar ook de toorn, het verdriet, de vreugde, de gedachten, het spreken en de wil van God, allemaal kenmerken die we niet alleen bij de Heere God, maar ook bij de mens tegenkomen. Het feit, dat ieder mens zich elke morgen aankleedt, onderscheidt hem van de dieren, waarvan er niet één zichzelf 's morgens aankleedt. Het is dwaasheid om te geloven dat de mens uit de dierenwereld voortgekomen is.

**De mens is fundamenteel anders dan de dieren en heeft in tegenstelling tot de dieren een schaamtegevoel en een geweten. Als we de waarheid van de Bijbel loslaten, raken we Zijn eer en luister kwijt en worden we inderdaad gelijkgesteld aan zoogdieren.**

### Geroepen

In Genesis 1: 26 lezen we, dat de Heere God de mens met een doel geschapen heeft: 'Laat ons mensen maken...opdat zij heersen'. De mens is onderdeel van Gods plan en leeft niet zomaar, hij heeft een roeping,

een doel in zijn leven. Namens God mag de mens voor de schepping zorgdragen, wat een geweldige opdracht! De zinloosheid neemt toe, als God uit het leven verdwijnt. Velen kennen de zin van het leven niet meer en vragen zich af waarom ze überhaupt nog leven! Doordat de mens in opstand kwam tegen God, raakte de mens zijn doel op aarde kwijt. In plaats van te heersen werd de mens juist overheerst en is slaaf geworden van bijvoorbeeld: geld, prestatiedrang, genotsmiddelen en carrière. De mens die juist geroepen is om vrij te zijn werd gevangen genomen in zijn eigen leven.

De schepping is vervallen, 'zucht in al haar delen en is in barensnood' (Romeinen 8:20)! De mens heeft gefaald in zijn opdracht, maar wat een genade dat de God de Heere Jezus, 'de tweede mens' (1Korinthiërs 15: 47) naar de kapotte aarde stuurde om alles weer goed te maken. Bij zijn wederkomst zal Hij deze kapotgemaakte schepping volledig herstellen.

### Waardevermindering van de mens

**Zo zien we dat het loslaten van Gods woord tot vermindering van het mensbeeld leidt. Dit heeft grote gevolgen gekregen in onze samenleving. De volgende keer meer hierover. ■**

### Theo Niemeijer

Ds. Niemeijer is emeritus predikant, schrijver, spreker en redacteur van *Het Zoeklicht*.



### DOORDENKER:

"Overmoed geeft alleen maar ruzie, maar bij wie zich raad laten geven, is wijsheid."

*Spreuken 13: 10*

“ Het feit, dat ieder mens zich elke morgen aankleedt, onderscheidt hem van de dieren, waarvan er niet één zichzelf 's morgens aankleedt. ”

“ Als we de waarheid van de Bijbel loslaten, raken we Zijn eer en luister kwijt en worden we inderdaad gelijkgesteld aan zoogdieren. ”

## Wonderlijk gemaakt

### Inleiding

In de vorige twee magazines hebben we stil gestaan bij seksualiteit vanuit de Bijbel. In dit derde en afsluitende artikel willen we praktische gedachten en handvatten geven over seksuele opvoeding. Dit doen we vanuit een vraag- en antwoordsessie met:

*P.M. (Elly) van der Gouwe-Dingemanse (Gezinspedagoog en adviseur seksuele vorming bij Driestar onderwijsadvies, mede-auteur van verschillende producten onder de naam "Wonderlijk gemaakt", gericht op relationele en seksuele vorming vanuit christelijk perspectief)*

### Wonderlijk gemaakt

• Onder de naam *Wonderlijk Gemaakt* zijn sinds 2010 verschillende methoden voor het christelijk en reformatorisch onderwijs ontwikkeld. Afgestemd op hun leeftijd en het ontwikkelingsniveau leren kinderen en tieners over relaties en seksualiteit.

• In alle methoden wordt gewerkt aan vier rode draden, die door alle thema's heen verweven zijn.

- 1. Zelfbeeld:** Hierbij gaat het erom dat kinderen – vanuit de waarden waardigheid en verwondering richting hun Schepper – zichzelf leren kennen als jongen of meisje, ook als relationeel en seksueel wezen.
- 2. Duurzame relaties:** Bij deze rode draad werken we eraan, dat kinderen duurzame relaties herkennen, waarden en opbouwen, vanuit de waarden liefde en trouw.
- 3. Sociale normen:** We willen, dat kinderen leren om diverse sociale normen in de omgang met relaties en seksualiteit begrijpen en eigen wensen en grenzen verwoorden, vanuit de waarden respect en verantwoordelijkheid.
- 4. Weerbaarheid:** Hierbij werken we aan weerbaar gedrag in de omgang met relaties en seksualiteit, vanuit de waarden zelfbeheersing en weerbaarheid. We willen dat kinderen verdachte en schadelijke situaties kunnen herkennen en indien nodig hulp vragen.

• Om te werken aan persoonsvorming zijn de thema's gericht op zowel kennis (weten), houding (vinden en voelen) en vaardigheden (doen). Met creatieve werkvormen worden gesprekken met kinderen aangemoedigd. Voorbeelddialogen geven de gebruiker ideeën welke woorden je kunt gebruiken bij het bespreken van de kwetsbare onderwerpen.

• *Wonderlijk gemaakt* is er voor het basisonderwijs, praktijkonderwijs en speciaal onderwijs. Daarnaast zijn er hulpmiddelen voor ouders gemaakt, zoals een brochure voor ouders van basisschoolkinderen en een koffer met gesprekskaarten voor ouders van kinderen met een verstandelijke beperking.

• Zie verder: [www.wonderlijkgemaakt.nl](http://www.wonderlijkgemaakt.nl) en [www.wonderlijkgemaakt.nl/gezin/wonderlijk-en-waardevol](http://www.wonderlijkgemaakt.nl/gezin/wonderlijk-en-waardevol)

### 1. Als God de man en vrouw perfect geschapen heeft waarom is seksuele voorlichting dan nog nodig? Anders dan te waarschuwen voor de zonde?

Wij geloven, dat de Heere God de Schepping in ontwikkeling geschapen heeft. Kinderen komen niet zoals Adam en Eva volwassen in deze wereld. Ze worden ontvangen en geboren als kleine afhankelijke kwetsbare persoontjes, die veel liefde en begeleiding nodig hebben om volwassen te worden. Dus opvoeding en vorming is nodig. Zoals je kinderen leert eten, aankleden, fietsen, zo leer je hun ook omgaan met relaties en seksualiteit. Het waarschuwen voor alle gevaren en zonde is dan onderdeel van die relationele en seksuele vorming.

### 2. Is het de taak van de ouders, de school en/of de kerk om seksuele voorlichting te geven?

Allereerst is opvoeding natuurlijk een taak van het gezin, de ouders. In Westerse samenlevingen is het gezin van ouders en kinderen ver geïndividualiseerd, waar het leven in grootfamilies in veel culturen heel normaal is. Dat is één van de redenen dat juist ook de school als verlengde van het gezin en de kerk als deel van de gemeenschap een rol kunnen spelen bij relationele en seksuele vorming. Op school geeft de groep van leeftijdsgenoten weer een andere dynamiek dan thuis en tegelijk kan de school of kerk een vangnet zijn voor kinderen die thuis niet gevormd of juist beschadigd worden op het vlak van relaties en seksualiteit.

Daarnaast leren kinderen en jongeren heel veel van wat ze om zich heen zien en horen, op straat, van leeftijdsgenoten, media en dergelijke. Het is van belang daar als ouders en school op afgestemd te zijn, op te reageren en waar nodig tegenwicht te bieden bij misinformatie.



### **3. Kun u iets vertellen over gewetensontwikkeling bij kinderen m.b.t. seksualiteit?**

Bij *Wonderlijk gemaakt* sluiten we aan bij de ontwikkeling van kinderen op allerlei gebieden, zowel de lichamelijke, cognitieve, sociaal-emotionele, seksuele als morele ontwikkeling is van belang. Gewetensontwikkeling wordt ook wel morele ontwikkeling genoemd, en dan wordt vaak gedacht vanuit de stadia van Kohlberg.<sup>1</sup> Rond seksualiteit kun je dat ook toepassen door bij jonge kinderen vooral te richten op eenvoudige regels (bijv. niet met vreemden meegaan), en bij oudere kinderen ook meer te vertellen over de wetten en regels, de normen van bepaalde groepen, zodat je hen helpt om uiteindelijk hun eigen (Bijbelse) waardepatroon te ontwikkelen en dat ze vanuit hun eigen evenwichtige (Bijbelse) principes kunnen handelen, ook rond relaties en seksualiteit.

### **4. Wat is de beste leeftijd om seksuele voorlichting te geven?**

Vorming is een voortdurend proces dat het best zo vroeg mogelijk gestart wordt en dat niet ophoudt. Kinderen moeten ervoor open staan. Aan jonge kinderen kun je thuis al veel dingen laten zien – denk aan liefde en trouw – en kleuters zijn erg nieuwsgierig naar de verschillen tussen jongens en meiden. We adviseren om jong te beginnen en juist rond de leeftijd van 8 jaar al informatie over bijvoorbeeld geslachtsgemeenschap te vertellen en dat dit tot het privé-domein behoort. **Deze leeftijd is belangrijk, omdat kinderen nog erg nieuwsgierig zijn en openstaan voor informatie van ouders, terwijl ze vanaf ongeveer 8 jaar ook meer schaamte ontwikkelen, meer bewust worden van hun eigen identiteit, waardoor open gesprekken lastiger kunnen worden.** Daarnaast is de kans dan groter dat je zelf als ouders de eerste bent met het eerlijke verhaal en op de manier zoals jij het wilt delen met je kinderen. Ook de weerbaarheid kan dan aan bod komen.

### **5. Is er nog ruimte voor kinderen om hun eigen lichaam en seksualiteit te leren kennen?**

Ja, het past bij de ontwikkeling van een gezond zelfbeeld om het eigen lichaam en de seksuele gevoelens die zich gaan ontwikkelen te leren kennen. Als je dat op goede manieren begeleidt, geeft dat kinderen meer verwondering richting de Schepper en het besef van eigen waardigheid, wat beschermend kan werken tegen negatieve en of beschadigende ervaringen rondom relaties en seksualiteit (zoals negatief zelfbeeld, situaties van grensoverschrijdend gedrag e.d.).

### **6. Hoe verhoudt intimiteit zich in een relatie met het geweten van de afzonderlijke individuen?**

Intimiteit is er in vele vormen. Samen genieten van een mooi landschap (esthetische intimiteit), samen een potje voetballen (sociale intimiteit), een knuffel geven (fysieke intimiteit), maar ook geslachtsgemeenschap (seksuele intimiteit) om er paar te noemen.

Seksuele intimiteit is iets persoonlijks en in een relatie iets van samen. Het is belangrijk in de verkeringsstijd, zodat binnen veilige kaders van kwetsbaarheid, oog voor elkaar, rekening houdend met iemands grenzen een relatie zich kan ontwikkelen. Ieders afzonderlijke geweten speelt dan een rol.

### **7. Kan seksuele voorlichting ook zonder visuele plaatjes of filmpjes?**

Ja dat kan, door de liefdevolle houding van ouders en door eenvoudige gesprekjes en boeken kun je kinderen veel meegeven. Maar in deze informatiemaatschappij krijgen ze ontzettend veel visuele prikkels, zowel op straat als online. Het is dus ook behulpzaam om visueel materiaal te gebruiken voor de voorlichting van kinderen. Rondom hun eigen lichaam en dat van het andere geslacht is het bijvoorbeeld echt belangrijk dat ze begrijpen hoe dat van buiten en van binnen in elkaar zit, om daar ook op een goede manier mee om te kunnen gaan. Als dingen onduidelijk blijven, kun je ze beperken in hun begrip en weerbaarheid. Of ze gaan mogelijk zelf zoeken naar beelden.

En voor sommige kinderen, ik denk aan kinderen met een verstandelijke beperking of autistische kinderen, is visueel materiaal noodzakelijk, omdat abstracte gesprekken hen niet helpen.

### **8. Waarom lopen zoveel relaties stuk? Is dit een gebrek aan voorlichting of een verkeerde voorlichting?**

Tja, wie ben ik om daar wat over te zeggen. Ik zou zeggen dat dit in de kern een gevolg is van de zonde in de wereld. De loskoppeling van seksualiteit, liefde en voortplanting, door de opkomst van anti-conceptiemiddelen heeft bijgedragen aan het verval van het besef dat seksuele gemeenschap het best tot zijn recht komt in veilige, trouwe, liefdevolle relaties. Vanuit neurowetenschappen<sup>2</sup> wordt gezegd, dat vroege en verschillende seksuele contacten negatieve gevolgen hebben voor het latere welzijn en het kunnen onderhouden van duurzame relaties. Wel geloof ik, dat goede voorlichting en goede voorbeelden in het leven van kinderen veel impact kunnen hebben.

### **9. Hoe kunnen kinderen gewaarschuwd worden voor parafilische<sup>3</sup>, on-Bijbelse gedragingen in onze maatschappij en de verschuivende opvattingen hierin?**

Wij blijven met name dicht bij de leefwereld van kinderen en jongeren en richten ons op wat ze zelf tegen kunnen komen online en in het dagelijks leven. Daar valt natuurlijk ook onder wat in de maatschappij speelt of in het nieuws aan de orde komt. Dan helpen we kinderen ook om die begrippen te begrijpen.

1. [https://nl.wikipedia.org/wiki/Lawrence\\_Kohlberg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Lawrence_Kohlberg)

2. [https://nl.wikipedia.org/wiki/Neurowetenschap#cite\\_note-5](https://nl.wikipedia.org/wiki/Neurowetenschap#cite_note-5)

3. Parafilie is de verzamelnaam van een groep seksuele gedragingen of fantasieën die over het algemeen als afwijkend van de heersende normen worden beschouwd. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Categorie:Parafilie>

Dichter bij de leefwereld van jongeren is het zeker goed om hen bewust te maken van de gevolgen van seksueel gedrag, grenzen en instemming. Bijvoorbeeld dat tongzoenen in de basis 'het binnendringen van ander-mans lichaam is' en als dat ongewenst of onder dwang gebeurt juridisch gezien verkrachting is.

Wij blijven denken vanuit de vormende, preventieve en positieve kant van relaties en seksualiteit. In de open Nederlandse maatschappij is het noodzakelijk om kinderen en jongeren eerlijk voor te lichten over wat er speelt en welke gevaren daaraan kleven.

Pornografie geeft een fout beeld van seksualiteit en kan nadelige gevolgen hebben voor alle betrokkenen en hun naasten. Door kinderen en jongeren eerlijk te informeren en door hun de juiste tools mee te geven, ontwikkelen ze weerbaarheid. Ze zullen dan beter in staat zijn als zij in contact komen met pornografie, dit als zodanig te herkennen, er afstand van te nemen en hulp in te roepen, als dat nodig is.

**10. De WHO heeft een standaard opgesteld waarin voorlichting verschuift naar vorming waardoor ook vaardigheden en houding t.o.v. seksualiteit voor kinderen v.a. 0 t/m 18 jaar wordt aanbevolen. Hoe kunnen ouders, scholen en kerken hiermee omgaan?**

Dat het gaat om vorming in plaats van voorlichting, is juist één van de kernen van *Wonderlijk gemaakt*. Met voorlichting alleen – het vertellen of laten lezen van de technische informatie – doe je geen recht aan de grootte van de thema's, waarbij niet alleen kennis, maar juist ook emoties, houding en bijvoorbeeld normen en waarden een rol spelen. **Ik denk dus, dat het juist belangrijk is dat ouders, scholen en kerken beseffen dat het om vorming gaat, en dat je er met een keertje voorlichting niet bent.**

Vorming is iets wat per definitie plaatsvindt. Kinderen leren heel veel uit observatie. Met je gedrag als ouder, wat je wel of juist niet zegt of doet, hoe je met anderen omgaat, geef je je kind dus ook boodschappen mee over relaties en seksualiteit. De vraag is dus niet zo zeer of we kinderen moeten vormen, maar hoe we kinderen willen vormen. Wat willen we hen graag meegeven over deze thema's?

**11. Hoe verhoudt zich het ouderlijk gezag met de leerplicht als het gaat om seksuele voorlichting?**

Over het algemeen hebben ouders een school gekozen die aansluit bij hun levensovertuiging, waarbij wat de school doet op het vlak van Bijbels onderwijs en ook seksuele vorming grotendeels aansluit bij thuis. Ik hoor eigenlijk zelden, dat ouders hun kinderen willen onttrekken van het onderwijs rond relaties en seksualiteit, behalve soms als ze hun kinderen op seculiere scholen hebben.

“ **Met je gedrag als ouder, wat je wel of juist niet zegt of doet, hoe je met anderen omgaat, geef je je kind ook boodschappen mee over relaties en seksualiteit.**

**De vraag is niet zo zeer of we kinderen moeten vormen, maar hoe we kinderen willen vormen.**”

**12. Wat is de taak en wat zijn de grenzen van de overheid als het gaat om bemoeienis met de seksualiteit van een individu?**

Dat is in feite een politieke vraag. Als pedagoog zie ik het als taak dat we kinderen vormen, met inachtneming van de door de overheid gegeven kaders. In Nederland geeft dat op dit vlak soms wat uitdagingen, met verscherpte kerndoelen rond seksualiteit en seksuele diversiteit bijvoorbeeld. Tegelijk geeft dat ook kansen, omdat het onderwerp daarmee ook op de agenda van christelijke en reformatorische scholen komt en daarmee hopelijk meer kinderen op een positieve en evenwichtige manier gevormd worden. We zijn blij met de ruimte die we juist in Nederland ook krijgen om dit vorm te geven vanuit de eigen christelijke levensovertuiging. ■

*Elly van der Gouwe-Dingemans*





## Christelijk onderwijs in de Verenigde Staten (deel 1)

Een blik op de rol van kleuterschool tot 12<sup>e</sup> klas:  
christelijk onderwijs in de geschiedenis van de Verenigde Staten!

### Onderwijs in de Amerikaanse staten

Goed opgeleide mensen stichtten de vroege staten. Maar hun voornaamste zorg was elke dag te voorzien in de basisbehoeften van dagelijks voedsel, onderdak, warmte en bescherming. De nadruk op overleven en het cultiveren van een wildernis verzwakte de nadruk op formeel onderwijs. Tegen het begin van de 17<sup>e</sup> eeuw had het analfabetisme van de mannen in de staten bijna 50 procent bereikt en was het algemeen onder vrouwen (naar schatting meer dan 90 procent analfabeet). Dit leverde veel problemen op. Een onmiddellijk probleem was het onvermogen van ieder persoon om de Schrift te bestuderen en dagelijks wijsheid en kracht te putten uit het Woord van God. Het gebrek aan nadruk op geestelijke zaken bevorderde het analfabetisme, en dat veroorzaakte een tekort aan Schriftkennis. De nadruk op de Schrift tijdens de Grote Opwekking leidde echter tot een hernieuwde toewijding aan onderwijs. Mensen beseften, dat lezen belangrijk was voor geestelijke groei. Volgens Thomas Jefferson had in 1770 en de jaren daarna de mannelijke geletterdheid in de staten 99 procent bereikt en was die meer dan 50 procent onder de vrouwen. De toename van die geletterdheid was enorm en de timing was opvallend.

Het was tijdens de jaren 70 van de 18<sup>e</sup> eeuw dat de Verenigde Staten (VS) werden gesticht, een tijd waarin bijna de hele mannelijke en de helft van de vrouwelijke bevolking kon lezen. De VS is gesticht door goed opgeleide mensen.

Het onderwijs was gebaseerd op thuisonderwijs, kerkscholen of gemeenschapsscholen. Er waren geen grote onderwijssystemen. Een gemeenschapsschool behoorde niet tot de kerk. Het behoorde ook niet toe aan een overheidsinstantie, het was gewoon een school die werd ontwikkeld en beheerd door ouders in een bepaald gebied. Dit gold lange tijd in de VS. Het idee van door de overheid gerunde scholen is relatief recent: de laatste 100-150 jaar.

Vrijwel al het onderwijs in de staten en in de eerste jaren van de VS was christelijk onderwijs. Ouders gaven thuisonderwijs (homeschooling). Plaatselijke kerken trainden jongeren in kerkelijke scholen. Gemeenschapsscholen vertegenwoordigden vaak een soort algemeen christelijk onderwijs. Het fundamentele wereldbeeld van het christendom was echter in de beginjaren van de VS in bijna al het onderwijs gebruikelijk!

#### De opkomst van de openbare scholen

Er is een opvallend verschil tussen geloof in God en geloof in de regering. Als mensen in opstand komen tegen God, beginnen ze een steeds krachtiger regering te eisen om Gods plaats in te nemen. Geloof in de regering is socialisme.

Tijdens de jaren 1830, 40 en 50 werd de VS de thuisbasis van een aantal socialistische bewegingen. Voor sommigen verving blind geloof in de macht van de regering het geloof in God en de leer van persoonlijke verantwoordelijkheid jegens de Schepper. Er werden verschillende pogingen ondernomen om "gemeenschappelijke" of socialistische nederzettingen te vestigen.

In Indiana richtte de socialistische woordvoerder Robert Owen *New Harmony* (NH) op. De mensen in NH hadden alles gemeenschappelijk. Er moest geen concurrentie meer zijn. Iedereen werd geacht samen te werken in plaats van met elkaar te concurreren. Men geloofde, dat iedereen in geluk en vreugde zou leven. NH zou het paradijs zijn. De vestiging van NH duurde echter minder dan een jaar.



“**Veel evangelische christenen sloten zich bij het verzoek om overheidsscholen aan, omdat ze naïef dachten, dat dit de beste manier was om de christelijke cultuur van Amerika te behouden.**”

In Massachusetts duurde een soortgelijke nederzetting, *Brook Farm*, vijf jaar. Ook in Massachusetts was de nederzetting *Fruitlands* niet alleen gebaseerd op socialisme, maar ook op “dierenrechten”. Het doden van dieren was niet toegestaan. Dieren kregen zelfs dezelfde rechten bij de voedselopslagplaats als mensen. Deze nederzetting duurde maar een paar maanden.

Hoewel de praktische experimenten met het socialisme in Amerika mislukt waren (consistent met het socialisme in de hele wereldgeschiedenis), groeide het geloof in het socialisme. Veel Amerikanen waren van mening dat deze socialistische experimenten mislukten, omdat mensen onvoldoende waren voorbereid op een “nieuwe samenleving”. Dit is het fundamentele doel van het Amerikaanse openbare schoolsysteem. Socialisten voerden campagne voor overheidscontrole op scholen en beloofden, dat universeel openbaar onderwijs de problemen van misdaad en armoede zou oplossen.

Veel mensen waren zich niet bewust van het echte doel van de socialisten bij het opzetten van staatsonderwijs, of wat ze werkelijk geloofden. Veel evangelische christenen sloten zich bij het verzoek om overheidsscholen aan, omdat ze naïef dachten, dat dit de beste manier was om de christelijke cultuur van Amerika te behouden. Volgens het

Woord van God zijn het echter de ouders en de kerken die verantwoordelijk zijn voor de opleiding van jongeren. Zelfs de beste openbare scholen waren niet Gods plan. Vóór het begin van de 20<sup>e</sup> eeuw boden leerboeken op openbare scholen Bijbelse training aan en scholen moedigen het christendom aan, maar dit is geen verantwoordelijkheid die in handen van de overheid ligt. Voorheen werd het onderwijs gecontroleerd door ouders, kerken of lokale gemeenschappen. Christenen die deze fundamentele verandering steunden, veroorzaakten een strategische dwaling.

In 1830 had de socialistische voorstander Robert Owen geschreven: “Nu, daar de resultaten van godsdienst, zoals die tot nu toe zijn onderwezen en zijn ingeprent op de mens, zullen worden gevolgd door al hun vertakkingen, zal ontdekt worden dat religie de werkelijke oorzaak is van alle verdeeldheid, haat, onbarmhartigheid en misdaad, die de bevolking van de aarde heeft doordrongen ...”

Hierin heeft Owen de oorzaak van alle sociale problemen in de wereld aan religie toegeschreven. Als mensen niet verdeeld waren door religie, geloofde Owen, dat deze problemen zouden verdwijnen. Dat concept was een belangrijk argument van het openbare schoolsysteem: om mensen een gemeenschappelijke cultuur te geven.

Zijn zoon, Robert Dale Owen, schreef: "Ik geloof in een nationaal systeem van gelijk, republikeins, beschermend, praktisch onderwijs, de enige hersteller van een roekeloze tijd, en de enige verlosser van ons lijdende land van de vloek van ijzingwekkende armoede en corrumperende rijkdom, van knagende behoefte en vernietigende losbandigheid, van blinde onwetendheid en van gewetenloze intriges."

Hij voelde blijkbaar ook, dat de enige oplossing voor onze problemen een openbaar schoolsysteem was.

Horace Mann, vaak de "vader van de openbare school" genoemd, schreef: "De openbare school is de grootste ontdekking die ooit door de mens is gedaan: we herhalen het, de openbare school is de grootste ontdekking die ooit door de mens is gedaan. Laat de openbare school uitgebreid worden volgens zijn mogelijkheden, laat die werken met de efficiëntie die mogelijk is, en negentig procent van de misdaden in het wetboek van strafrecht zou achterhaald zijn ..."

Als "de grootste ontdekking ooit" wordt de openbare school boven de Bijbel, het christendom, het kapitalisme of een vrije republiek geplaatst. Hiermee speculeerde hij, dat negentig procent van de misdaad zou verdwijnen! Nogmaals, de openbare school wordt aangeprezen als de oplossing voor al onze problemen.

"... De lange lijst van menselijke kwalen zou ingekort worden; de mensen zouden overdag veiliger lopen; elk kussen zou 's nachts ongeschonden zijn; eigendom, leven en reputatie in handen van een sterker gezag; alle rationele hoop met betrekking tot de toekomst zou helderder worden." **Mann had dit geschreven, voordat er een staatsschool was. Vandaag, na 150 jaar testen van het systeem, gaat dezelfde retoriek door. Maar hoe goed heeft het gewerkt?**

Francis Wright, feministe, socialiste en leerkracht aan een staatsschool schreef:

"Nationaal, rationeel onderwijs is gratis voor iedereen ten koste van iedereen; uitgevoerd onder voogdij van de staat, en voor de eer, het geluk, de deugd, de redding van de staat ... Richt je ogen op het grote doel: de redding en het herstel van de mensheid door middel van de rationele opvoeding en bescherming van de jeugd ..."

Francis Wright schrijft de redding en het herstel van de mensen toe aan het openbare schoolsysteem! Hier is het constante conflict dat bestaat tussen geloof in de regering en geloof in God. De vraag is niet wat ons zal redden; de vraag is **Wie** ons zal redden. Dit is het dramatische verschil. Maar zelfs de beste openbare school gaat voor het bovenstaande doel.

Marshall McLuhan zei ooit:

"Als je kijkt naar het geweldige potentieel van onze openbare scholen om onze kinderen onderwijs te geven, ben je niet blij."

Zijn punt is dat veel kinderen die deze scholen bezoeken, de boodschap die wordt onderwezen nooit echt begrijpen en zo veel beter af zijn.

Orestes Brownson, een leider in de socialistische beweging *Owenite* (Robert Owen) schreef:

"Het grote doel was om van het christendom af te komen en onze kerken om te vormen tot wetenschappelijke zalen. Het plan niet openlijke aanvallen op religie uit te voeren, hoewel we de geestelijkheid zouden kunnen overrompelen en hen waar mogelijk in minachting zouden kunnen brengen, maar om een staatsysteem op te zetten, - we zeiden nationale - scholen waar alle religie moest worden buitengesloten, waarin niets anders moest worden onderwezen dan zulke kennis die door de zintuigen kan worden geverifieerd en waartoe alle ouders wettelijk moesten worden gedwongen om hun kinderen daarheen te sturen."

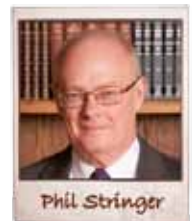
De invloed van de christelijke cultuur en het christelijke wereldbeeld in de VS legde echter grote druk op de openbare scholen.

Leraren konden vaak christelijke waarden onderwijzen en christelijk onderwijs was vaak een factor op die scholen. Buiten de openbare school was er weinig christelijk onderwijs voor de periode van de kleuterschool tot de 12<sup>e</sup> klas. Er was nog steeds veel christelijk denken in het openbare schoolsysteem en de meeste ouders waren daar tevreden mee.

Sommige leerkrachten pleitten voor openbare scholen met een meer seculiere benadering. Dit debat zou een eeuw duren. In 1892 gaf de Kansas Teachers Union deze verklaring:

"Het Amerikaanse onderwijs werd 'in de schoot van de kerk gekoesterd' ... Als de studie van de Bijbel uitgesloten moet worden van alle staatsscholen, als het inprenten van de principes van het christendom geen plaats mag hebben in het dagelijkse programma, als de aanbidding van God geen deel uitmaakt van deze openbare basisscholen, dan zou het welzijn van de staat beter gediend zijn door alle scholen weer onder kerkelijke controle te brengen." ■

*dr. Phil Stringer*



*In een tweede artikel met als titel "De progressieve seculiere beweging neemt het onderwijs over" zal de heer Stringer verder over het onderwijs in de VS schrijven.*

De heer Stringer heeft de laatste zes- en veertig jaar doorgebracht als prediker en als docent in het christelijk onderwijs. Hij is actief geweest in het christelijk onderwijs als leraar in het middelbaar onderwijs, hoogleraar aan de Bijbelschool en schrijver van een christelijk schoolcurriculum. Hij heeft gepredikt in negenenveertig staten en vierentwintig landen.

**'Ik heb toen op de deleteknop gedruwd.' Zo begint het verhaal van de anti-pest coördinator op een dorpsschool ergens midden in het land. Het oude pestprotocol werd met één druk op de knop verwijderd om plaats te maken voor een nieuw omgangsprotocol. Leidraad hiervoor werd het boek *Als je wordt buitengesloten* van Zeger Wijnands.**

Sinds 2018 is Irene de anti-pestcoördinator op *De Rank*. Gesteund door de directie heeft zij de missie om een nieuw omgangsprotocol op te stellen en samen met een commissie van teamleden te implementeren binnen de school.

Bij een eerste verkenning naar bestaande pestprotocollen stuit zij voornamelijk op SoVa-lessen en anti-pestbeleid met op humanistisch gestoelde uitgangspunten. Deze richten zich voornamelijk op de maakbaarheid van het kind. Vaak mondt het uit in lessen met 'petje zus, petje zo; rollenspelletje hier, rollenspelletje daar...'

Met gevonden informatie probeert Irene het sinds 2006 op school bestaande pestprotocol te herschrijven. Echter zonder tevredenheid.

Onverwacht stuit ze op het boek *Als je wordt buitengesloten* van Zeger Wijnands. Dit zet het hele anti-pestbeleid voor *De Rank* op de kop. Aan de hand van dit boek maakt Irene samen met de commissie een nieuw omgangsprotocol en neemt het team mee in de implementatie daarvan.

**Het uitgangspunt voor het protocol is Gods Woord.** Ieder kind is sinds de zondeval geneigd tot alle kwaad. Daarom ook tot het zondigen om andere kinderen buiten te sluiten of te pesten. De Heere Jezus roept ook kinderen op om zich te bekeren van hun zonde, door in Hem te geloven. Zij hebben Hem, de Heere Jezus, nodig als Verlosser én als Voorbeeld hoe te leven. Hij heeft nooit aan Zichzelf gedacht, maar heeft heel Zijn leven hier op aarde Zijn Vader en Zijn naaste gediend. Het is Zijn verlangen dat ieder kind samen met ouders en leerkrachten Hem hierin navolgen. Hij wil die navolging in ons verwezenlijken.

De sleutelrol voor de uitvoering van het omgangsprotocol ligt bij de eerstverantwoordelijke: de directie. Dit komt onder andere tot uiting tijdens de jaaropening. Bij de jaaropening geeft de directie op kindniveau aan hoe we met elkaar omgaan op school. *De hal van "De Rank" zit vol met kinderen. Alle ogen zijn gericht op de directeur. Met de microfoon in zijn hand kijkt hij naar de kinderen. 'Jullie zullen je wel afvragen waarom we hier met elkaar zitten? Ik wil graag dat alle kinderen een goede tijd op school hebben. Ik wil dat iedereen het fijn heeft op school.' In korte schetsen geeft hij weer wat er van alle kinderen verwacht wordt. Zijn uitgangspunt is 1Petrus 3 vers 8-11.*

Tijdens het proces om het oude pestprotocol te herzien liep Irene tegen het volgende probleem aan: Bij pestgedrag is er veel aandacht voor het gepeste kind. Hij of zij zou weerbaarder moeten worden door middel van SO-VA-lessen of weerbaarheidstrainingen. Maar waar is de verantwoording voor de pester? Zijn gedrag moet juist veranderen! Belangrijk is dat de leerkracht, met behulp van ouders, achterhaalt waar het pestgedrag vandaan komt. Verder wordt, hoe tegenstrijdig dit misschien ook lijkt, deze leerling geholpen door straf. **Hierdoor leert de pester, dat er grenzen zijn die niet overtreden mogen worden.** Natuurlijk wordt tegelijkertijd het slachtoffer begeleid. Een belangrijk aspect is dat het slachtoffer en zijn ouders weten én ervaren dat school er alles aan dit probleem doet! Vindt het kind het moeilijk om grenzen aan te geven, dan zal er met ouders en kind gekeken worden naar een manier om weerbaarder te worden. Ook wordt door de leerkracht aan de 'middengroep' hulp geboden. Zij weten vaak precies wat er gebeurt. Zij kunnen, samen met hun ouders die de school ook op de hoogte stelt, een belangrijke rol spelen in kentering van pestgedrag of buitensluiten! Deze hulp is er vooral op gericht dat zij duidelijk stelling nemen tegen dat gedrag. Zo zorgen we met elkaar voor een veilige haven voor iedere leerling!

Ondanks dit omgangsprotocol zullen er kinderen blijven die worden buitengesloten en gepest. Daarom zijn we verplicht om tegen dit zondige gedrag te strijden! Juist als christenen mogen we weten, dat we deze strijd niet zelf hebben te strijden. De grond die we daarvoor hebben is Jezus Christus. Hij streed alleen Zijn strijd op Golgotha. Hij werd door iedereen buitengesloten. Hij is de Zondebok, Die de verzoening met God én de medemens tot stand heeft gebracht! Door het geloof in Hem, zijn we weer gericht op God en onze medemens.

Als leerkracht zullen we er dan alles aan doen om te zorgen dat geen kind wordt buitengesloten en actief handelen bij signalen van pestgedrag. Als ouders zullen we biddend rondom onze kinderen staan en hen wijzen op het voorbeeld van Jezus Christus. En als leerling wil je in gehoorzaamheid deze Heere navolgen. Hij dient altijd Zijn Vader en de ander! ■

Het omgangsprotocol van *De Rank* is op te vragen bij de redactie van B&O. Zie gegevens in de colofon.

Opmerking: Het boek "*Als je wordt buitengesloten*" is bij B&O verkrijgbaar. Zie <https://bijbelenonderwijs.nl/webshop/uncategorized/als-je-wordt-buitengesloten>



## De plaats van de man/vader volgens Bijbelse richtlijnen

### Wat hij moet zijn ... als hij met mijn dochter wil trouwen.

Een Bijbels appèl tot verantwoordelijkheidsbesef bij vaders en aanstaande mannen.

#### Een recensie

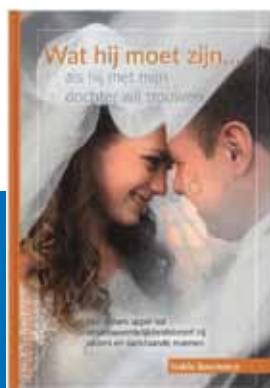
*Als je de wereld de liefde van God wilt leren, word dan een man die zijn vrouw liefheeft zoals Christus de gemeente heeft liefgehad (Ef 5: 25). Als je de wereld wilt leren hoe de gemeente zich onderwerpt aan de Heere, word dan een vrouw, die zich onderwerpt aan haar man (Ef 5: 22-24). Als je de wereld een beeld wilt laten zien van het heiligende werk van Christus, reinig je vrouw dan a.h.w. met "het waterbad door het Woord" (Ef 5: 26). Dit is ons woordeloos getuigenis. (citaat, blz. 41)*

De auteur van dit boek, Voddie Baucham jr, was eerst baptistenpredikant in Texas (VS) en is nu decaan van het seminarie aan de African Christian University in Lusaka (Zambia). Hij en zijn vrouw Bridget hebben negen kinderen. In het boek gaat Baucham aan de hand van o.a. Gen 2, 1Cor 11 en Ef 5 na wat de centrale rol van de vader in de opvoeding behoort te zijn t.a.v. de man die zijn dochter Jasmine als vrouw wil hebben. In een wereld van daten en losse relaties stelt hij het Bijbels denken centraal waardoor de vader de plicht heeft om z'n kinderen – in zijn geval z'n dochter – niet alleen te verzorgen, maar ook te beschermen.

Aan de hand van zijn Bijbels-geestelijke instelling en ook van zijn rijke pastorale ervaring toont hij aan hoe dat beschermen op grond van schriftuurlijke gegevens plaats kan vinden. Hij pleit voor een juiste Bijbelse mannelijkheid en een echtgenootleiderschap. Ook het aantal kinderen en de rollen van de man en de vrouw komen aan de orde. De man moet leiden, wordt door uit te gaan van Ef 5 verduidelijkt. Zelfs is een hoofdstuk gewijd aan het tegenwoordige hot item racisme, daar Baucham zelf zwart is.

Er komen delen in voor waarbij je je afvraagt of dat wel juist is. Er is nl. een theologische richting die ervan uitgaat, dat je overal Christus in moet zien. Baucham geeft dan als voorbeeld de strijd tussen David en Goliath. Kun je stellen, dat de Heere Jezus altijd "reuzen" in je leven overwint? En is het verder juist dat het gezin een kleine kerk vormt? Overduidelijk beklemtoont hij echter de centrale rol van de vader in het voorgaan en in het leiden van de kinderen wat betreft het gebruik van de Bijbel.

De auteur heeft een vlotte schrijfstijl en neemt je door de diversiteit van praktische voorbeelden mee naar het doel van het boek om vaders en moeders op grond van treffende Bijbelgedeelten te richten op de grote verantwoordelijkheid voor hun kinderen wat betreft een eventueel huwelijk. Waar zijn in ons land nog de voorgangers en de oudsten die ouders wijzen op de in het boek vermelde tien kwaliteiten die ze in een schoonzoon moeten zoeken, waaronder betrouwbaarheid, de bereidheid om zijn gezin te leiden, begrip voor de rol van zijn vrouw en verschillende geestelijke leiderschapskwaliteiten? ■



Het boek (hardcover, 232 blz.) is een uitgave van de stichting *Uit het Woord der Waarheid* in Aalten.

De prijs is € 18,50.

“Schrijver Baucham pleit voor een juiste Bijbelse mannelijkheid en een echtgenootleiderschap.”

### ➤ DONATIE VAN € 15,00

Dankbaar is niet alleen de penningmeester, maar ook het bestuur voor het overmaken van de jaarlijkse bijdrage op de bankrekening van B&O. Wat kan een stichting zonder die financiële steun. Jammer is dat dan ook enkelen als donateur bedanken. ■

### ➤ ROTS EN WATER TRAINING

De secretaris ontving de volgende opmerking over de weerbaarheids-training *Rots en Water*.

Geachte heer,

Ik las op uw site uw uiteenzetting m.b.t. *Rots en Water* trainingen. Zelf ben ik rijksge диплоmeerde docente zelfverdediging en weerbaarheid. Ik ben niet religieus. Om een goede docent te worden zijn drie dagen belachelijk kort. Het duurt minimaal 2 jaar om voldoende kennis te hebben op dit gebied. *Rots en Water* is een instelling, die goed verdient dankzij de onwetendheid van mensen en is inmiddels een gigantisch grote organisatie geworden.

Maar van spiritualiteit is daar geen enkele sprake. Zij maken veel heisa rondom het 'centreren'. Dat is niet meer en niet minder dan aarden en contact maken met de grond. Heel simpel: Dat lukt al met stevig lopen. Met vriendelijke groet,  
Naam bij de redactie bekend ■

### ➤ NIEUWE BROCHURE OVER ROTS EN WATER

Er komt binnenkort een nieuwe brochure over de weerbaarheidstraining *Rots en Water* uit. De auteur, werkzaam bij het primair onderwijs, heeft zich extra verdiept in de humanistische achtergronden en heeft die ook weerlegd. Bovendien bespreekt hij de zgn. christelijke variant. Aan het slot komt hij met een duidelijk Bijbelgericht advies. ■

### ➤ REACTIES UIT DUITSLAND EN DE VS

#### Duitsland

Beste broeder,  
Bedankt voor uw e-mail en uw tijdschrift! Het was erg goed, voor zover Google Translate het Nederlands naar het Duits kon vertalen en ik het begreep. We zijn blij dat we samen kunnen werken in dienst van onze Heere Jezus.

#### Duitsland

Beste broeder,  
Hartelijk dank voor het sturen van het magazine van Bijbel & Onderwijs. Ik vind het tijdschrift erg goed, met zeer, zeer belangrijke artikelen, bijvoorbeeld over de evolutie, maar ook over de islam en de uitleg over de secularisatie. Dit zijn zeer belangrijke onderwerpen en vooral het laatste houdt verband met de kwestie van de beperking van vrijheid van meningsuiting en religie in de Westerse landen door de 68-ers en hun ideologie, die in toenemende mate bepalend is met gendermainstreaming en steeds nieuwe taalregels. In verband met de corona-pandemie zijn de openbare kerkdiensten, althans in Duitsland, enige tijd eenvoudigweg afgelast, zonder enige vorm van verzet. Tot op zekere hoogte is verkondiging ook via internet mogelijk, maar geen doop, geen avondmaal, geen zegen, geen bevestiging, geen belijdenis met absolutie (wat eerder mogelijk zou zijn via de telefoon). Wie weet of dit niet slechts een voorbode is van permanente, overeenkomstige maatregelen met andere redenen ("klimaatverandering" enz.).  
God zegene u en uw belangrijke bediening! Met hartelijke groeten,

#### VS

Wat een zegen! Hartelijk dank voor het opsturen van het magazine. Ik waardeer u en het werk dat u over de hele wereld doet voor de zaak van onze Heere en Verlosser, Jezus Christus. Moge Hij u blijven zegenen en gebruiken voor Zijn glorie! ■

### ➤ FAALANGSTREDUCTIE TRAINING

Een vraag over zo'n training kwam bij de secretaris. Uit het antwoord is een deel overgenomen.

Als je alle informatie van de organisaties die deze training aanbieden, doorleest, dan komt het in het kort erop neer, dat er vanuit de diverse coaching-trainingen er allerlei onderdelen zijn samengevoegd met als doel faalangst te verminderen. Onderdelen kunnen komen vanuit mindfulness, RET, NLP, maar ook uit de Kanjertraining. Diverse punten worden samen tot één specifieke training samengesmolten. In de praktijk is het niets anders dan een verzameling van alles wat er binnen het psychologische werkveld te vinden is en dan gemixt met Oosterse meditatie-invloeden. .

Enkele methodes die gebruikt worden:

- omgaan met faalangst door middel van R(ationele) E(motieve) T(herapie), onder andere door te praten over denken, voelen en gedrag
- fysieke en mentale krachtoefeningen om sterker in het leven te staan
- ontspanningsoefeningen
- motorische oefeningen om helder te kunnen denken
- zelfreflecties
- spierontspanningsoefeningen
- concentratieoefeningen
- studiegedrag
- Aan de hand van creatieve oefeningen en lichaamsgerichte oefeningen (aanraking, energetische oefeningen, ademhaling, ontspanning en psychomotorische oefeningen), door (toneel-)spel en gesprekken leren de kinderen "voelen" waar hun sterke kanten zitten en wat zij nodig hebben om met hun angsten om te gaan.

Op de site van B&O staan artikelen over: **RET, NLP en Kanjertraining**

- **Het advies: niet aan zo'n training beginnen.** ■